

Következő kísérleti nyúlunk a skótok szerencsétlen sorsú, sok kínt szenvedett, nem egy vesszőfutását átélte, vörös hajú, sápadt, sápadtságában is kivételes szexepílű királynőjét szemelte ki Hatvani Istvánunk. A trónjáról letaszított,

24 Balázs Attila

MAGYAR FAUSZT

(az ördögi színjátékból)

később a saját unokatestvére, I. Erzsébet uralkodói parancsára szabadságától megfosztott, jól meggyötört (többször is megerősakolt?), végül 1587. február 8-án Fothingayben kivégeztetett Stuart Máriát. A fejét

porba hullajtó abszolúte első női golfjátékost, akiről mind a mai napig fellobban a vita, vajon istenhívó mártír volt-e, vagy közönséges szajha, aki meggyilkoltatta férjét, megrendezte a saját elrablását, majd nőül ment a szeretőjéhez. Ráadásul két évtized alatt számtalan udvari összeesküvésben vett részt, így aztán nem csoda, hogy az történt vele, ami.

Hatvani jól megvizsgálta Mária esetét, a királynő visszhangos kettős vetélését, aminek pontos ideje perdöntő bizonyítéknak számíthatott az elhíresült ügyben, a történetek felettébb terhelő bizonyítékokat szülő rekonstruálásában. Ezzel kapcsolatban azt a véleményt alakította ki, amit dacból nem akart megvitatni dr. Fausttal, hogy valami nem stimmel a dologban: Mária hazudott. Hatvani szerint ha csakugyan olyan kevéske idő után következett volna be a magzatvesztés, ahogy azt Stuart Mária állította, akkor annak megállapításához modern mikroszkópra, hovatovább számos később felfedezett tudományos eszközre lett volna szükség.

De nem volt olyan akkoriban.

Jó, félre ezt az egész immár számtalan művészi és egyéb megjelenítést átélte szövevényes, a maga módján patológikus rejtélyeset egészét, mert most Hatvani doktor úr az ítéletre, illetve a végrehajtás megismétlésére összpontosított – egészen más szempontoktól vezérelten. Egy olyan kis kémregénybe vagy James Bond-filmbe illő japán fényképezőgépet szerzett be, s vitt magával a kivégzésre, amelyet mint tiltott listán lévő tárgyat, könnyen el lehetett rejteni a fináncok elől az időzóna átlépésénél. Ugyanakkor nem keltett különösebb feltűnést a háromszáz VIP-es meghívott között sem, aki a kivégzést végigélvezni igyekezett a várkastély egyik alkalmas, ebből a szemszögből belsőleg ritka szerencsés kialakítású termében.

Most is sikerült az emelvényhez egészen közel férköznie, hovatovább egy parányi magnót is különösebb feltűnés nélkül jól elhelyeznie a pódium peremén. Minden meg volt beszélve, a bakóval ismét levajazva-zsírozva a dolog, aztán nem várt oknál fogva mégis balul sült el az egész. Történt

ugyanis, hogy az utolsó pillanatig gyönyörű, mindössze pár szarkalábat növesztő, életét Krisztus Urunk és a Boldogságos Szűz figyelmébe ajánló katolikus mártír nő lángvörös hajától hirterlen elvakított hóhér elsőre rosszul sújtott le, majd ösztönösen meghátrált, s meghátrálva rátiport a kismagnóra, melyből kiestek és szétgurultak az elemek. Némelyikük 25 egyenest a halált jelentő deszkák alatt kötött ki.

A bajt fokozta az a meglepő fordulat, ami akkor következett be, midőn a hóhér (pontosabban csak a segédje, mert mint utóbb kiderült, a Maestro influenzával ágnak dőlt, viszont nem akarta, hogy vesszen a pénz, ezért fél-cédulás inasát minden szükséges utasítással ellátva gyorsan a helyszínre szalasztotta) harmadikra, mint a mesében, elválasztotta a fejet a törzstől, s hajánál fogva a magasba emelte. Mielőtt pofon vághatta volna, vagy mondhatott volna neki valami ocsmányat, a koponya – zsupsz! – kicsúszott a vastag hajzat lyukas cekkeréből, s Newton elmentmondást nem tűrő törvényének maradéktalanul engedelmessé: rövid pályát futott be függőlegest lefele, legott pattogva elgurult valahová. Ámulatában Hatvaninak nem sikerült megörökítenie a nem mindennapi – kezünket a szívünkre – nem is túl gusztusos jelenetet, amelyet, mint Kordé Saroltának, az öldöklő angyalnak sötét esetében ugyancsak, a nézősereg döbbsent moraja fogadott. Csakhamar felszabadító paradicsomzápor követte, mialatt dr. Faust olyan pokoli röhögésben tört ki, hogy majdnem lefordult a kakasülőről.

Mások szerint igyekezték rejtve maradni, egy kínai gyártmányú, madárszerű maszk mögé bújva a díszpáholy mélyén kuporgott, de nem is lényeges. Híres fősvénységét ismerve könnyen kitalálható, melyik állítás áll közelebb az igazsághoz.

És akkor itt már csak annyi maradt megtanácskozandó, vajon Stuart Mária azért viselt-e az eredeti hajzatára emlékeztető parókát, mert fejtífusza volt? Ahogy akkoriban többen hitték, vagy azért, mert a könnyörtelen valóság rátelepedése a hosszú évek folyamán olyan súlyos búskomorságot eredményezett, hogy szép sűrű hajzatát szálanként kitépve, szó szerint megette irigylésre méltó hajkoronáját. Miközben dr. Hatvani erősen kétségbe vonta a fejtífusz fogalmát, utóbbi kérdésben se foglalt határozott állást. Szokásától eltérően dr. Faust sem, ugyanakkor abban egyetértettek – nagy pillanat! –, hogy a döntést egy harmadik szakember véleménye után inkább alkalmi konzíliumra bízzák, azzal mentek tovább a még sok érdekes kihívással kecsegtető jövő felé.

Haladtak tova az élet nagy, zezugos, búcsúsóhajos és halálhörgéses kórtermében, át a cúgos folyosókon, át a kutatóintézetben, ahol egyszer majd az agyi neurotranszmitterek kerülnek reflektorfénybe, aztán azoknak a boldog ideje is leáldozik. – Majd, majd, mert megint csak szép sorjában vegyünk mindent, ahogy azt a bölcsek tanácsolják. Keleten, nyugaton egyaránt.

És gyakran mondják is egész hangosan, amikor nem fojtják beléjük durván a szót.

Mindezek után jött a harmadik kísérlet, mert három a magyaré. (Miként nem egyszer a messzi földről érkező idegeneké ugyanígy, nem beszélve a ráadásról.) Harmadikra dr. Hatvani akképp döntött, hogy ismét a franciákkal próbálkozik, s marad a hölgyeknél, mert azok iránt kétségtelenül erősebb vonzódást érzett örök időktől kezdve.

Mellesleg felvetődött itt Robespierre esetleges elpirulásának kérdése is, aztán gyorsan el lett vetve, mert tudomány ide vagy oda, hiányzott belőle a kellő pikantéria. Az a báj, az a sikamlósság, amelyet a valaha is lefejezett hölgyek közül előráncigáltak egyike sem nélkülözött. Így kerülhetett sorra Mária Antónia francia királyné, egyebek mellett magyar és cseh királyi hercegnő, Mária Terézia legfiatalabb szeleburdi, csacska lánya, aki tizenötödik gyermekként jött császármetszéssel a világra, s ha nem fukarkodunk itt a hellyel, teljes hosszában leírjuk, a Habsburg-Lotaringiai Mária Antónia Jozefa Johanna főhercegnő névre hallgatott. Fejét vették Párizsban, 1793. október 16-án, a Place de la Revolutionon (ma Concorde tér). Olyan körülmények között, amelyek eleve kizárták a lemenő nap sugarainak esetleg megtévesztő, ám kétségtelenül döbbenetes hatását.

Nota bene! A sárgásvörösét, amelyről minden idők egyik legnagyobb írója, Johann Wolfgang Goethe (a továbbiakban csak: Goethe, esetleg G. /amennyiben szerephez jut még nálunk/) is megemlékszik a színekről szóló híres-neves értekezésében, mondván, hogy ha sokáig nézünk egy sárgásvörös felületet, a szín mintha csakugyan befűrődne a látószervünkbe. Mondja még, hogy ez hihetetlen megrázkódtatást idéz elő, és bizonyos fokú sötétségben is megőrzi ilyes hatékonyságát. Ugyanitt nem felejt említést tenni arról, hogy a sárgásvörös textil ingerli az állatokat, de művelt embereket is látott már, akiket mérhetetlenül felbosszantott az, midőn egy felhős napon valaki skarlát kabátban toppant elélük. Ettől kénytelenek voltak a kezüket tördelni vagy az ajkukba harapni. Esetleg az ernyőjüket tüntetően földhöz vágni.

Item: Mária Antónia, Franciaország legszebben lépkedő, ugyanakkor csillagászati összegekbe kártyázó asszonya, akit a később skrofulában elhunyt beteges kisfiával is hírbe hoztak, kétségtelenül nem volt se vérfertőző, se tolvaj, csak éppenséggel a pompát és a szórakozást kedvelő uralkodónő, aki állítólag annyira belemerült a léha életbe, hogy vesztére nem hallotta meg, amikor az utcán kezdték lekurvázni. Neki tulajdonítják ma is azt a híres, cinikusnak ítélt mondást, amely szerint ha nincs kenyere a jónépnek, egyen kalácsot. Utóbbiban állítólag lelkes példát mutatott, miként a szertelen költekezésben ugyancsak. Imádta a drága ékszereket, a csillogást-villogást, s ma is mesélik itt-ott róla, hogy az édesanyjától örökölt szokása szerint nyaranta tengeri són szánkázott, s a medencében pezsgő volt, azok körül pedig

kaviártól rogyadoztak az asztalok. Meg hogy amikor a barátnőivel rendezett likőrpertit, akkor ott különleges tréningen átesett, a várt teendők szemszögéből sajátos rátermettséget mutató, pucér, meredtre püfölt farkú núbiai fiatal emberek szolgálták fel az andalító nedűket. Melléje finom cukorkákat a péniszükön egyensúlyozott, ánizslevéllel meg mályvaszirommal bélelt illatos kosárákban. 27

Emlékszünk? Biztos olvastuk, hogy hiába intette egykor a jó öreg Rotterdami Erasmus az uralkodókat mérsékletre, óvta volna őket életük nagy részének elherdálásától tánccal, vadászattal, udvari bolondokkal és szereplőkkel, falra hányt *pisarum*. Magyarán: borsó. Márpedig olyankor felborul az állam rendje, háborúk gyötrik az országot, mindenféle lázadások veszik kezdetüket, miközben gazsággal telődik minden, mint zivatarban a dézsa. Mert, tennénk hozzá, akár forradalmi anarchia formájában, de felüti rút fejét az Antikrisztus.

– És míg ezek történnek – veszi a szót vissza Erasmus –, míg a romlott főhivatalnokok – nem azt teszik, ami jogos, hanem azt, ami kényükre-kedvükre van, míg a szünni nem akaró fosztogatások éhhalba hajtják a népet, király és királynő kockázik.

– Igen, blattolnak, míg tönkremegy az emberek vetése.

– Míg az istentelen előkelők elnyomják az alsóbbrendűeket.

– Míg a Hadúr emberfejekkel labdázik az égre.

– Mi?

– Míg a szólótt elviszi a peronoszpóra, és a kurvák átvágják az embert a sötétben.

– Hogyan tetszett mondani?

– Míg meg nem döglik a szomszéd tehene.

– Kérem, az más.

– Bocsánat.

A valamiért most vörös posztóban megjelenő Mária Antónia kivégzése azért mutatkozott ezúttal is ígéretes szórakozásnak még (a maga munka-jellege mellett), mert sokan úgy tudták, hogy a balsorsú királyné mindenki szeme láttára pillanatok alatt megöszült a vérpadon. Sajnos ez a katartikus élmény, ha egyáltalán létezett, utóbb elmaradt. Miként eléggé érthetetlen, kiábrándító módon a többi is.

Marie Antoinette – ez az osztrák ribanc, a *putaine d’Autriche* – a többi itt felsorolt hölgyhöz hasonló méltósággal lépett ismételten vérpadra. Hovatovább midőn véletlenül, nem is készakarva, de megint rátapodott a szerencsétlen hóhér tyúkszemtől fájdalmas lábára, még elnézést is kért. Ezzel együtt kétségbeesésnek, őszülésnek, hajhullásnak nyomát se mutatta, vélhetően stresszből eredeztethető korpásodásnak sem. Aztán mielőtt újból fejet hajtott volna a saját sorsa előtt, egész váratlan dolog jött, amire

dr. Hatvani István mind a mai napig nem talált kielégítő magyarázatot. Se tudományban, se áltudományban. (Meg kell jegyezni, utóbbtól erősen idegenkedett is, bár gyakorta tisztában volt vele, hogy biz' a cél szentesíti az eszközt, ezért néha be kell tévedni az alkonyzónába.)

28 Történt mégpedig, hogy ne halogassuk a furcsa végkifejletet a végtelenségig, valamitől úgy esett, hogy mielőtt a fájdmában csillogokat látó pribék a bosszú édes örömeivel megfosztotta volna ismét egy szál életétől a mesterséges arcpír – nemes egyszerűséggel mondva: arcpirosító – használatát ilyenkor mellőző, ám mindig illatos virágszál Mária Antóniát, vágató lovas érkezett tajtékos paripáján. Miután igazoló papírjait felmutatta e férfias profilú, vállas dalia, gyorsan felolvasta csókra álló szájával a konvent utolsó pillanatban hozott felmentő ítéletét. Azzal a halál torkából maga mögé rántva a fordultában felágaskodó, s majdnem elvágódó lóra a meglepődött királynét, rögvest elporzott a szélkakas valamely utóbb teljes biztonsággal aligha megmutatható irányába', mielőtt bárki bármit tehetett volna. Odahaza pedig dr. Hatvani minden lehetséges szöveget elővett, de hiába próbálkozott, egyikben sem találta ezt a változatot, pedig annyit olvasott, amennyit csak régen volt képes, még messzi ifjú korában, amikor tudásra éhesen falt minden lehető kiadványt. (Akár állva, de futva, sőt guggolva is.) Végül egy andalúz szerelmi ponyvában lelt rá nagy nehezen eme napsugaras, felettébb idegesítő, szappanoperára szagló, nyálas, hovatovább filléres végkifejletre. Valami olyan minősíthetetlen silányságú, vérlázító és arcpírító, történelemhamisító műben, a frászkarikába, hogy röstellte, egyáltalán a kezébe vette.

Meg is kellett mosakodnia utána, mindazonáltal a következőt mégis beleírta emlékeztetőül a noteszába: *Nota bene! Megvizsgálni az irodalom, ezen belül a lektűr hatását az életre.*

Másnap dr. Faust úgy tett, mint aki nem tud semmit, csak sietett a maga dolgára valami óriási vájdlinggal a hóna alatt, benne egy elképesztő nagyságú káposztával. Pontosabban, közelebről nézve: nem káposztával, hanem holmi nedves vászonrakással, még köszönésre is alig futotta tőle. Dr. Hatvani sokáig nézett összeszűkülő szemmel, gyanakvón, majdhogynem csípőre tett kézzel utána, ám dr. Faust csak ment behúzott fejjel, némán, mint aki nagy elszántsággal teregetni iparkodik, s nem fordult vissza.

Pillanat erejéig se. Annyi időre sem, amennyi egy véletlenül elszórt orvosi csipesznek, vagy akár egy közönséges facsipesznek kell, hogy derék-magasságból földet fogjon.